

วัง

วัง คือบ้านหรือที่อยู่ของเจ้านาย ถ้าเป็นที่อยู่ของพระมหากษัตริย์เรียก พระราชวัง ในสมัยก่อนนอกจากที่อยู่ของเจ้านายโดยทั่วไปแล้ว ยังมีวังหลวง, วังหน้า, และวังหลัง **วังหลวง** คือที่ประทับของพระเจ้าแผ่นดิน (ในสมัยรัชกาลที่ ๔ ทรงบัญญัติให้เรียกว่า "พระบรมมหาราชวัง") **วังหน้า** ได้แก่วังซึ่งเป็นที่ประทับของพระมหากษัตริย์ เรียกในทางราชการว่า พระราชวังบรรทมสถาน ตั้งอยู่ด้านหน้าของพระราชวังหลวง มีมาตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา ส่วน**วังหลัง** เป็นวังซึ่งเป็นที่ประทับของกรมพระราชวังบวรสถานพิมุข มักตั้งอยู่ด้านหลังของพระราชวังหลวง(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕)

วังอันเป็นที่อยู่ของเจ้านายนั้น ในอดีตมีมาก นอกจากวังหลวง วังหน้า และวังหลังแล้ว ยังมีวังอื่นๆอีก เช่น วังพญาไท วังเทเวศม์ วังปารุสกวัน และอื่นๆ วังเหล่านี้ปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงสภาพจากที่อยู่ของเจ้านายไปเป็นสถานที่ประกอบกรอย่างอื่นไปแล้วเป็นส่วนมาก เช่น วังเทเวศม์ เป็นที่ตั้งของกระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น . วังที่ยังปรากฏอยู่ในปัจจุบันก็มีอยู่หลายแห่ง เช่น วังสุโขทัย, วังวรดิศ, วังสวนผักกาด

วัง : สถานศึกษาของเด็กไทยในอดีต

เป็นที่ทราบกันแล้วว่า ก่อน พ.ศ.๒๔๑๔ ซึ่งเป็นปีที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโรงเรียนหลวงขึ้นนั้น เด็กไทยได้ศึกษาศิลปวิทยาการต่างๆ จากสถาบันที่สำคัญ คือ บ้าน วัด วัง และสำนักต่างๆ วัง เป็นสถาบันที่สำคัญมากแห่งหนึ่งที่ช่วยให้เด็กไทยทั้งชายหญิงส่วนหนึ่ง มีโอกาสได้รับฝึกเพื่อศึกษาหาความรู้บางอย่าง แม้ว่า

การศึกษาจากในวังส่วนใหญ่มักจะเป็นการศึกษาของเด็กหญิง

การให้การศึกษานในวัง

การให้การศึกษแก่เด็กหญิงในวังนั้น มุ่งอบรมสั่งสอนกิริยามารยาทของกุลสตรี และงานแม่บ้าน การเรือนเป็นเรื่องสำคัญ จะใช้วิธีค่อยสั่งสอนอบรมไปทีละเล็กทีละน้อยพร้อมกับการให้เห็นตัวอย่างการปฏิบัติจริงๆ ตัวอย่างเรื่องนี้จะเห็นได้จากการฝึกฝนอบรมและการให้การศึกษานในเรื่อง **สี่แผ่นดิน**ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช แม้ว่าหนังสือดังกล่าวเป็นเพียงนวนิยาย แต่ท่านผู้แต่งได้กล่าวไว้ในคำนำของหนังสือตอนหนึ่งว่า **"ประเพณีการศึกษาที่กล่าวถึงในหนังสือเป็นของจริงถูกต้อง"** เช่น ตอนหนึ่งกล่าวว่า "... เสด็จท่านโปรดคนกล้าพูดกล้าทูล แต่เราต้องระวังตัวอย่าประมาทและอย่ากล้าจนเกินไปนัก เห็นท่านโปรดแล้วก็อย่าหลง..." จะเห็นได้ว่าเป็นการเริ่มสอนจริยธรรมขึ้นพื้นฐานนั่นเอง

ถ้าจะพิจารณาให้ถ่องแท้แล้ว ลักษณะของการศึกษานจะเป็นดังนี้

๑. **ครู** ได้แก่เจ้านายซึ่งเป็นเจ้าของวัง หรือผู้ที่เจ้านายมอบหมาย
๒. **สถานที่เรียน** คือตำหนักหรือห้องพักของครู
๓. **วิชาที่เรียน** ได้แก่ การอ่าน เขียนหนังสือ, การฝีมือ, การทำขนมและอาหาร, กิริยามารยาทของกุลสตรี, และการปรนนิบัติรับใช้เจ้านายในบางเรื่อง เช่น การถวายอยู่งานพัดให้แก่เจ้านาย เป็นต้น
๔. **วิธีเรียน** ถ้าเป็นวิชาหนังสือ ก็หัดอ่านจากมูลบทบรรพกิจ เมื่อหัดอ่านตอนใดคล่องแล้ว ครูจะต่อตอนใหม่ให้เรื่อยๆ ส่วน **วิชาการฝีมือ**จะเริ่มค้น

ยปัจจุบัน
นกิจการ
า

จากโรง-
ย พร้อม
ลานเข้า-
หลายไม่
ด้

ชาธิการ
ครประถม
ศึกษา-
ไปตามจุด
มมีเวลา-
ของโรง-

ะศึกษา-
สอนและ
ม่สามารถ
เรียน-

การรับ
เรียนสาริต
ักการและ

สรากร

กษาธิการ

Co., Inc.,

ด้วยการเฝ้าดูผู้ใหญ่ปฏิบัติงานนั้นๆ ก่อน หลังจากนั้น จะเริ่มเป็นลูกมือ จนคล่องพอสมควรแล้วจึงเริ่มลงมือ ปฏิบัติเอง สิ่งเหล่านี้ได้แก่ การจับหมากพลู การทำ ดอกไม้ การร้อยมาลัย การแกะสลักผลไม้ การแกะสลักขิง การชวยผักบุ้งเป็นสายเล็กๆ แล้วสานเป็น ปลาตะเพียน การปอกมะพร้าวรีว เป็นต้น สำหรับ เรื่องกิริยามารยาทนั้น จะได้รับการสั่งสอนสิ่งที่ควร และไม่ควรประพฤติปฏิบัติอยู่ตลอดเวลาพร้อม ๆ กับการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และเห็นตัวอย่างจริงๆ ในชีวิตประจำวันโดยตลอด จะเห็นได้ว่าเป็นการ เรียนโดยการกระทำ เป็นส่วนใหญ่

สตรีใดที่ได้รับการศึกษาอบรมมาจากในวัง มักจะ ได้สมญาว่า "สตรีชาววัง" เป็นที่นิยมยกย่อง และ ยอมรับแก่บุคคลทั่วไป แม้แต่งงานฝีมือ อาหาร และ ขนมหางสัตว์สตรีชาววังเหล่านี้ประกอบขึ้น ก็มักจะเรียก กันว่า "อาหารชาววัง" "ขนมหางวัง" หรือ "ฝีมือ ชาววัง" เป็นต้น

ม.จ.พูนพิศมัย ดิศกุล ทรงเล่าไว้ในหนังสือ สารคดีเรื่องความสนุกในพระบรมมหาราชวัง ว่า" เด็ก ผู้หญิงส่วนมากได้รับการศึกษาในทางอ่านเขียนจาก- ญาติหรือครูพิเศษมาสอนที่บ้าน ส่วนวิชาช่าง กิริยา- มารยาท และความรู้รอบตัวมักจะส่งไปฝึกหัดในพระ- บรมมหาราชวัง ตามตำหนักมเหสี เจ้านาย หรือ เจ้าจอมต่างๆ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกันอยู่....."

".....เลิกเรียนบ่ายสี่โมงเย็นแล้ว ไปอาบน้ำ แต่งตัวขึ้นไปอยู่กับสมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอฯ การอยู่กับท่านนั้น ไม่ใช่เข้าไปนั่งเฝ้าบนอยู่เฉย ๆ อย่างน้อยต้องหัด ถักลูกไม้คอเสื้อชั้นในใส่เอง ถ้ามีงานของผู้ใหญ่ต้อง ช่วยเป็นลูกมือ เช่น เขาปักสะดึงกัน ก็ต้องคอยสนเข็ม บ้าง เข้าไปส่งเข็มใส่สะดึงกัน จนเขาใช้ให้ทำแทนได้ บางตอน ถ้าเป็นงานทำดอกไม้ก็เช่นเดียวกัน ผู้ใหญ่ เขาใช้ให้ทำง่าย ๆ ก่อนจนทำได้เอง"

วังเป็นสถานศึกษาสำหรับลูกผู้ที่มีตระกูลในสมัย โบราณ นอกจากเด็กผู้หญิงแล้วพระบรมวงศานุวงศ์ และขุนนางชั้นผู้ใหญ่ มักจะส่งบุตรชายของตนเข้า ถวายตัวเป็นมหาดเล็ก เพื่อฝึกฝนขนบธรรมเนียมใน การที่จะเข้ารับราชการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่- หัวต่อไป วังจึงนับได้ว่าเป็นสถานศึกษาซึ่งได้รับความ นิยมยกย่องสูง ผู้ที่ได้รับการศึกษาจากในวังจึงได้รับความ ยกย่องเป็นอย่างสูงไปด้วย ถ้าเป็นผู้ชายก็มักได้รับ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งทางราชการ นอกจากนั้นแล้ว ในวังยังเป็นที่รวมของนักปราชญ์ราชบัณฑิตผู้รู้ในสาขา วิทยาการต่างๆ มากมาย เป็นที่เกิดแห่งศิลปวิทยาการ และความเจริญก้าวหน้าต่างๆ ด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่า วังเป็นเสมือนสถานศึกษาที่เพียบพร้อมบริบูรณ์ที่สุดใน ประเทศไทยในสมัยนั้น มีครู-อาจารย์ ที่มีความ สามารถและมีพระมหากษัตริย์ เป็นองค์อุปถัมภ์การ ศึกษา ผู้ที่ผ่านการศึกษาจากในวังจึงเปรียบเสมือนผู้ที่ ผ่านสถาบันการศึกษาชั้นสูงของประเทศมาแล้ว ถือ ได้ว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเป็นอย่างดี

วรวิทย์ วศิณสรการ

บรรณานุกรม

คึกฤทธิ์ ปราโมช .ม.ร.ว. สี่แผ่นดิน ชัยฤทธิ์ ๒๔๙๖
พูนพิศมัย ดิศกุล .ม.จ.หญิง สารคดีเรื่องความสนุกในพระบรมมหาราชวัง พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราช-
ทานเพลิงศพนายเนียน โสภณพานิช ๒๕๐๔
ราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕ อักษรเจริญทัศน์ ๒๕๒๕
วรวิทย์ วศิณสรการ การศึกษาของไทย บริษัทสารมวลชนจำกัด ๒๕๑๔

ความหมาย
สถาบัน
Institute
ส่วนราชการ
มหาวิทยาลัย
บัณฑิตศึกษา
สาร และ
การบริหาร
หมายถึง
ที่จะเป็น
บัณฑิตศึกษา
วัตถุประสงค์
สถาบัน
ในการให้
การบริหาร
และวิชา
ประเทศ
การบริหาร
ประยุคดี
วิจัย และ
พัฒนา
ไป
ประวัติควา
ความ
บริหารศา
บาทสมเด็จพระ
หลวงเดช
เศรษฐกิจ
และจะต้อง
ผู้ปฏิบัติ